

ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

У наш час вивчення іноземної мови невід'ємно пов'язано з ознайомленням з культурою країни, мова якої вивчається, традиціями, особливостями національного бачення світу народом-носієм мови. У зв'язку з цим одним із пріоритетних завдань навчання іноземної мови є формування соціокультурної компетенції як одного із показників готовності особистості до міжкультурної комунікації.

Питання про країнознавчий, лінгвокраїнознавчий і соціокультурний аспект навчання знайшло теоретичне обґрунтування у працях багатьох учених (Н. Бориско, Є. Верещагін, І. Воробйова, Н. Гез, С. Козак, О. Коломінова, З. Корнаєва, О. Первак, Ю. Пассов, В. Редько, В. Скалкін, та інші).

У старшій школі навчання спрямоване на опанування багатьох країнознавчих тем та освітніх традицій. Учні поглиблюють знання про правила етикету (проживання у сім'ї за кордоном, запрошення в гості, норми поведінки в гостях), можливості отримання освіти та працевлаштування, етнічні та релігійні особливості країни. Вони вчаться застосовувати у мовленні формули вираження власної думки, згоди або часткової незгоди, аргументації, мовні засоби, з допомогою яких можна представляти свою країну і культуру на міжкультурному рівні, бути гідом, консультувати і допомагати зарубіжним гостям у ситуаціях щоденного спілкування.

Для формування соціокультурної компетенції вдаються до творчих, проектних, групових, інтерактивних форм роботи учнів. Найпоширенішими засобами формування соціокультурної компетенції на цьому етапі навчання є колажування та проект. Тому розглянемо їх детальніше.

Російська мовознавець Н. Сухова визначає *колаж* як засіб мовної та немовної (екстралінгвістичної) наочності, який допомагає розкриттю культурно-країнознавчого смислу поняття, відсутнього у рідній мові учня, у вигляді плаката з написами, схемами чи таблицями, розміщеними навколо цього поняття за годинниковою стрілкою.

Для виготовлення тематичних колажів здебільшого використовують друковані матеріали, газети, буклети, дані Інтернету, а також матеріали, виготовлені учнями (фотографії, малюнки, схеми).

Найпоширенішими є такі типи колажів:

- *тип А «Проста сонячна система»*. У його центрі перебуває ключове поняття — ядро, від якого відходять промені сателітної (лат. *satelles* — супутник) інформації;

- *тип В «Білі плями»*. У ньому є пусті місця, учням необхідно визначити, яка інформація повинна їх заповнити;

- *тип С «Сліпе ядро»*. Учні називають центральне поняття після

ознайомлення з усім колажем;

• *тип D «Спалах»*. За основу береться один текст, з якого учням пропонується вибрати актуальну країнознавчу інформацію.

У формуванні соціокультурної компетенції колаж для вчителя є інструментом пізнавальної діяльності учнів, формування у них соціокультурних знань, понять, умінь та навичок, для учня — засобом пізнання та опорою в усному мовленні.

Проект є комплексом завдань, які використовують не лише з метою ознайомлення з країнознавчою інформацією, а і як засіб контролю сформованості мовленнєвих умінь з вивченої теми. Суть методу проектів полягає у виконанні завдання, спрямованого на досягнення практичного результату діяльності (колаж, збірка текстів, віршів, малюнки, газети, виготовлені предмети тощо). Засобом виконання завдання є комунікація іноземною мовою учнів між собою та з учителем. Тобто, виконуючи практичне завдання, учні застосовують іноземну мову під час читання інформації, складання усних та письмових повідомлень, проведення інтерв'ю, анкетування, обговорення процесу виконання завдання.

Російська педагог Євгенія Полат розробила загальнодидактичну типологію проектів.

За видом діяльності проекти поділяються на дослідні, творчі, рольові-ігрові, інформаційні, практично-орієнтовні.

За предметно-змістовою сферою розрізняють монопроекти, міжпредметні проекти.

За характером координації проекти бувають таких видів: проекти з відкритою, наявною координацією, зі схованою координацією.

За характером контактів проекти можуть бути внутрішні, регіональні, міжнародні.

За кількістю учасників проекти поділяються на особисті, парні, групові.

За терміном проведення проекти бувають короткотривалі, середньої тривалості, довготривалі.

Нині у зв'язку з використанням у навчанні новітніх інформаційних технологій широкої популярності набувають мультимедійні проекти. Використання мультимедійних можливостей (музичного чи дикторського оформлення, анімації, графічних вставок, відеокліпів, слайд-шоу) створюють емоційний фон, який підвищує ефективність засвоєння навчального матеріалу.

Узагальнюючи викладене вище, можна зробити висновок, що використання соціокультурної інформації у навчальному процесі сприяє свідомому засвоєнню матеріалу, створенню позитивної мотивації, забезпечує підвищення пізнавальної активності школярів, а такі засоби формування соціокультурної компетенції як колажування та проект стимулюють самостійну роботу над мовою, розвивають творчі можливості учнів, сприяючи тим самим ефективному формуванню комунікативної компетенції.